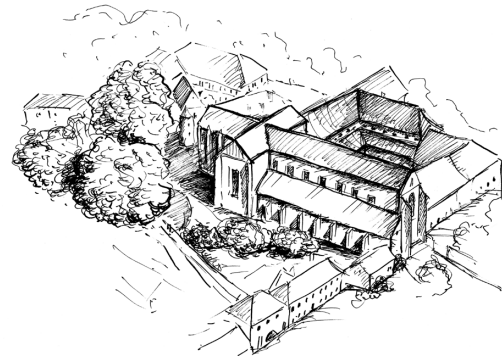
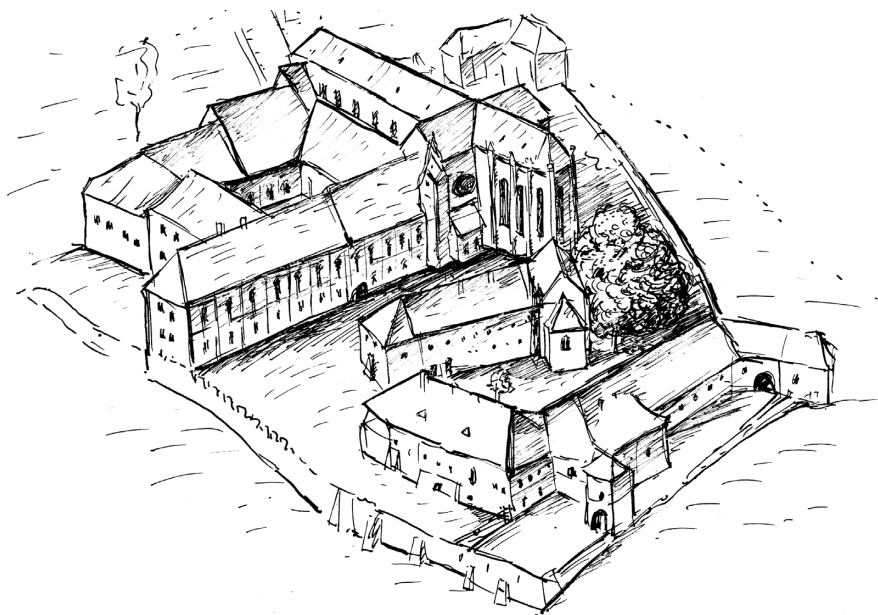

ZLATOKORUNSKÝ ORBIS PICTUS

pracovní list pro 5. a 6. třídy ZŠ

Vítej ve zlatokorunském klášteře, kterému se také říkalo Svatá Trnová Koruna podle trnu z Kristovy koruny. Trn daroval král Přemysl Otakar II. řádu cisterciáků při jeho založení v roce 1263. Klášter byl uzavřeným světem, kde mniši dodržovali pravidla, pracovali a modlili se. Jedno z hlavních pravidel bylo SILENTIO (čti silencio), což v latině znamená TICHŮ. Aby mohlo být dodržováno, sestavili mniši jednoduchou znakovou řeč. Mluvit se smělo pouze na místě k tomu určeném, tedy v hovorně.

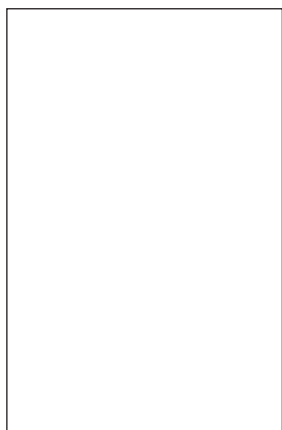
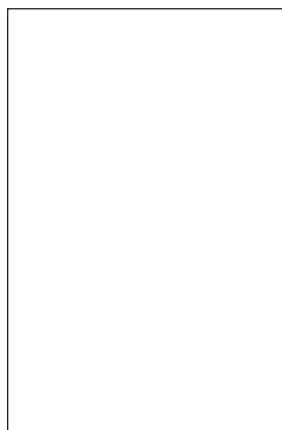
- 1** Prohlédni si kresbu kláštera a najdi místo, kde se právě nacházíš. Během prohlídky sleduj, kudy vede cesta k obrazu Madony Zlatokorunské. Jaká řeka obtéká klášter?

- 2** Zjisti, ve kterém prostoru na mapě je obraz umístěn. Právě jsi v kostele. Urči jeho tvar podle podlahy či stropu a vybarvi jeho střechu na obrázku. Jaký tvar to je?

Lapidárium (název je odvozen z latinského slova lapis – kámen) je místo, kde jsou shromážděny kamenné předměty jako sochy nebo náhrobky. Prohlédni si zblízka kružby, části sloupu, části lomeného oblouku a dalších stavebních článků z období gotiky, kterým je přes sedm set let.

- 3** Náhrobní kameny patří bývalým opatům kláštera a všechny mají něco společného. Zakresli si tyto dva prvky, které představují důležité odznaky hodnosti opata. Pojmenuj je a napiš, kdo byl opat.

.....

.....

.....

.....

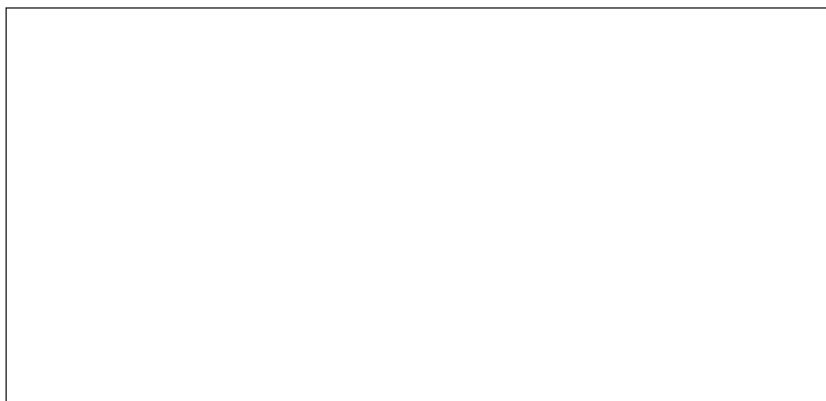
.....

.....

Mnich je ten, kdo žije sám. Může se jím stát každý, kdo chce být blíže Bohu. V minulosti čekal mnicha noviciát, tedy roční zkouška pobytu v klášteře, po níž složil mnišský slib a tím se zavázal chudobě, mravní čistotě a poslušnosti vůči opatovi. V současnosti jeho cesta k mnišským slibům trvá přibližně pět let.

Kláster byl postaven v období gotiky. V té době byl velice oblíbený lomený oblouk, gotická kružba, gotická štíhlá okna a také velké kruhové okno zvané rozeta.

4 Prohlédni si vstup do kaple Andělů strážných. Zaznamenej do rámečku všechny tvary listů, které zdobí portál. Šipkou označ na kresbě, kde je vytesána znázorněná postava.

BADATELSKÝ ÚKOL:

Dodnes není přesně určeno, podle kterých stromů a keřů jsou listy vytesané. Doma se pokus najít v nějaké knize nebo na internetu níže napsané rostliny a porovnej jejich listy se svým nálezem.

břečťan – vinná réva – cesmína – dub – platan – lípa

Cisterciácký řád dodržoval heslo svatého Benedikta *ORA ET LABORA = MODLI SE A PRACUJ*. Mniši se řídili letním a zimním rozvrhem. V letním jedli dvakrát denně, neměli snídaní, a v zimním bylo pouze jedno jídlo kolem třetí hodiny. Jejich jídelníček byl velmi skromný, skládal se zejména z obilnin, zeleniny, mléčných produktů, vody, vína a rybího masa. Při každém jídle se předčítalo, aby se i duše nasýtily. Spali od osmé hodiny večerní zhruba do půl druhé ráno. Další dvouhodinový odpočinek byl po obědě.

Oděv cisterciáka se skládá ze spodního bílého hábitu, černého pruhu látky s kapucí zvaného škapulíř a černého pásku.

V kláštorech žili a pracovali také osoby bez kněžského svěcení, tzv. konvrši. Říkalo se jim bratři laici a pomáhali v dílnách, kuchyních a na poli. Konvrši nosili hnědý hábit.

5 V srdci si přečti, co mniši v klášteře celý den dělali, a porovnej to se svým dnem. Zakroužkuj v něm, co máte v rozvrhu stejné a vedle napiš své další aktivity.

.....

.....

.....

.....

.....

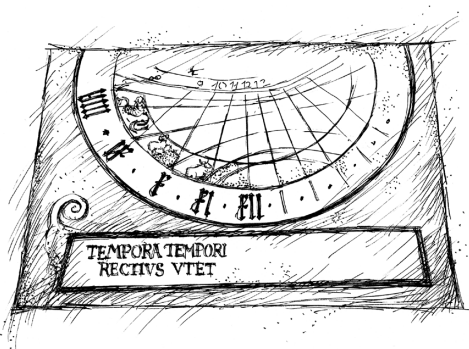
.....

.....

.....

V areálu kláštera se nachází velké množství slunečních hodin, které pomáhaly mnichům v rozdělení jejich denní činnosti. Byl čas na práci, modlení a studium.

6 Na obrázku vidíš sluneční hodiny. Jak se podle nich určoval čas? Vpravo si prohlédni přibližně dvě stě let starou dílnu hodináře a tehdy známé typy hodin. Napiš, jaké druhy hodin známe a používáme dnes.

.....

.....

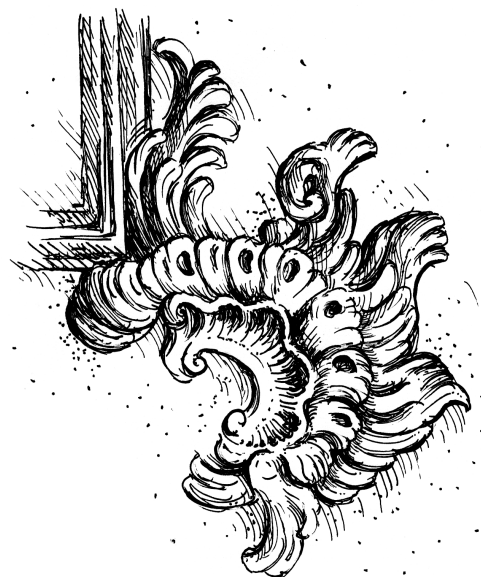
.....

.....

V křížové chodbě kláštera se před tebou objevila bohatá výzdoba stěn a stropu. Vstoupil jsi totiž do období druhé poloviny 18. století, tedy po roce 1750, do období, kterému se říká rokoko. Zdobné prvky rokoka jsou velmi odlišné od období gotiky. Je to pro nás i doklad toho, že se v klášteře zajímali o nové věci a styly.

7 Ornamentu vlevo se odborně říká rokaj. Co ti tvarově připomíná? V tichosti projdi křížovou chodbu, najdi si nějaký jiný rokaj a nakresli ho do rámečku. Pokud se budeš chtít během kreslení na něco zeptat, použij pouze znakovou řeč nebo se vrať do hovorny.

V roce 1755 stál v čele kláštera opat Bohumír Bylanský. Svým nadšením a hlubokým zájmem o nové poznatky nechal postavit v zahradách voliéru, bažantnici nebo skleník na exotické rostliny, vysazoval stromy i nové rostliny jako brambory a moruše, dokonce se postavila hvězdárna. Také založil školu. Ta navázala na učení Jana Amose Komenského, který chtěl, aby výuka děti bavila a vzbudila v nich zájem přijít věcem na kloub. Komenský požadoval, aby škola byla hrou, výuka názorná a učilo se od jednoduchého ke složitému. Opat proto zadal namalovat výukové obrazy s různými tématy, z nichž některá jsou podle knihy J. A. Komenského *Orbis pictus*, pořídil matematické a fyzikální přístroje, hudební nástroje, sbírku nerostů, rostlin a zvířat.

8 Napiš, co jsi viděl na výukových obrazech. Prověř si svůj postřeh a zjistíš, o čem se děti učily.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Děti se tehdy učily číst a psát česky a německy, počítat, věrouce, hudbě a novým objevům a vynálezům. Seznámily se také s řemesly a zahradnictvím. Chodily do školy pětkrát týdně, volno měly ve čtvrtek a v neděli. Žáci byli hodnoceni slovně.

9 Prohlédni si třídu z doby opata Bylanského a porovnej ji se svou současnou třídou. Najdi alespoň pět rozdílů.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

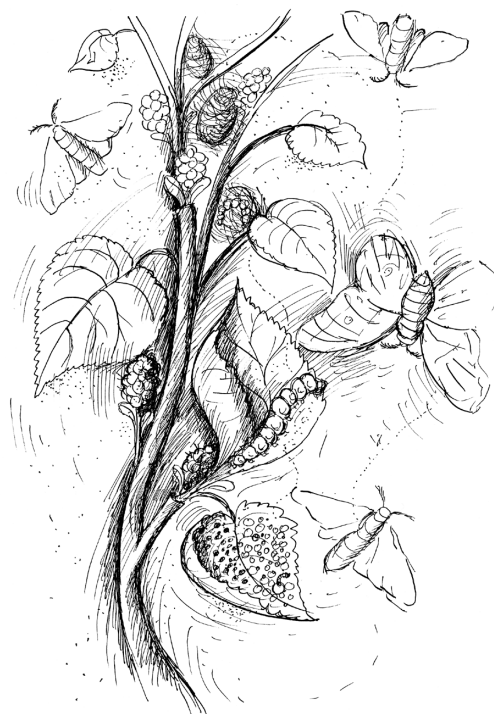
.....

.....

.....

Cisterciáci pěstovali v zahradě stromy zvané morušovníky. Listy stromu sloužily jako potrava pro housenky jednoho zvláštního nočního motýla. Z jeho kokonu-zámotku se dala vyrobit hedvábná nit. Ta mohla být až 900 metrů dlouhá, tedy necelý kilometr. Výrobou hedvábí se měly zlepšit příjmy poddaných i kláštera. Jedna z moruší dosud roste těsně před klášteřem u rybníčka.

10 Z jakého nočního motýla se vyrábělo a vyrábí hedvábí?
Jak se jmenuje strom, jehož listy jsou pro housenku tohoto motýla nezbytné?
Vyjmenuj čtyři vývojová stádia motýla.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Představ si, že tento kraj byl zpočátku zalesněn, byl neobydlený a teprve s příchodem cisterciáků se začal osidlovat. Jaké úsilí museli vynaložit mniši, aby umožnili práci a podmínky pro další lidi. Osidlování se stalo pro cisterciáky posláním.

11 Cestou domů, doma nebo ve škole při slohu si vymysli krátký příběh, který se mohl odehrát ve Zlaté Koruně. Do příběhu použij tato slova:
KNĚZ (MNICH) – HŘÍCH (VINA) – BÁBA (BABKA, BABIČKA) – ZPOVĚĎ – ODPUŠTĚNÍ – MODLITBA – ZAHRADNÍK – KOSTEL – TICH
Příběh napiš a pošli ho do kláštera. Určitě bude výborný. Už se na něj těšíme.